

Sint Eustatius, 20 maart 2022.

Geachte voorzitter en leden van de Commissie Koninkrijksrelaties,

In het kader van het debat van 23 maart 2022 over de BES-eilanden bericht ik u over enkele aspecten van het leven op het eiland Sint Eustatius. Ik probeer aansluiting te vinden bij uw agenda, maar het zal allemaal wel niet helemaal gelijk op gaan.

ARMOEDEBESTRIJDING

Belangrijke aspecten blijven de bestrijding van de armoede en de verhoging van het sociaal welzijn en de levensstandaard. Wanneer ik als uitgangspunt hanteer dat Sint Eustatius deel uitmaakt van het land "Nederland" en daaruit mag afleiden dat wet- en regelgeving overal in het gehele land gelijklopend is (tenzij de status van openbaar lichaam maakt dat "eigen" wet- en regelgeving van toepassing is), geldt volgens mij dat de discussie rondom het ijkpunt van het Caribisch sociaal minimum volkomen van tafel moet.

Alle wet- en regelgeving met betrekking tot sociale uitkeringen, minimumloon, het sociaal minimum zouden een generiek, landelijk, Nederland-breed karakter moeten kennen. Ook binnen Europees Nederland zijn er immers geen regionale verschillen. En afgezien van dit juridisch ingestoken argument geldt bovendien dat de jarenlange discussie ons tot op heden de eilanders helemaal niets heeft geholpen. Besluitvorming in Den Haag is er alleen maar door vertraagd.

Ook in andere domeinen geldt het adagium "comply or explain" (of: "pas toe of leg uit"). Bij een uitleg moet het argument mijns inziens terug te voeren zijn op het 'zijn' van een openbaar lichaam waarbij 'wezenlijk andere omstandigheden' (dan in Europees Nederland) volgens de Grondwet (artikel 132a) inderdaad kunnen leiden tot 'eigen wet- en regelgeving'. Zolang u - terecht - weg wil blijven van het inrichten en handhaven van tweederangs Nederlanders, lijkt het mij vanzelfsprekend dat u de bestaande discussie over het ijkpunt van het Caribisch sociaal minimum zo snel mogelijk beëindigt en in plaats daarvan aansluit ("comply") bij hetgeen landelijk van toepassing is.

Een pilot waarbij alle Statianen (of breder: alle Caribische Nederlanders) een voorwaardenvrij basisinkomen genieten onder gelijktijdige opheffing van de verschillende toelagen en uitkeringen in het sociale domein lijkt me een zinnig initiatief.

NOTARIËLE en BANCAIRE DIENSTVERLENING met AFHANKELIJKHEID van SINT MAARTEN

Eerst maar eens de notariële dienstverlening. Vanuit het verleden vindt die plaats vanuit Sint Maarten. Wetgeving is op dit punt al aangepast: per juli 2015 is er de 'Wet op het notarisambt BES'. Maar in de dagelijkse gang van zaken is het toch vooral de afhankelijkheid van Sint Maarten die hier de klok slaat (nota bene met instemming en medewerking van de regeringscommissaris die naar mijn opvatting juist de weg naar de BES-wetgeving zou moeten wijzen). Waarom hier niet met een kandidaat-notaris uit Bonaire in permanente waarneming op Saba en Sint Eustatius gestalte wordt gegeven aan de gewenste dienstverlening is mij oprecht een raadsel.

Over de bancaire dienstverlening zijn al meer woorden gewisseld. De mijns inziens ideale situatie is die waarbij Nederlandse banken inhoud geven aan deze dienstverlening, ook in Caribisch Nederland (of meer in het bijzonder: op Sint Eustatius). Het feit dat er wordt 'geëxperimenteerd' met een hypotheekgarantie op (uitsluitend) Bonaire is wellicht een resultaat van een doelgerichte lobby. Het komt mij voor dat reeds bevoorrechte Nederlanders die een huis willen kopen op Bonaire kennelijk hun zin krijgen terwijl minder mondige (tweederangs) Nederlanders in de rest van Caribisch Nederland het moeten doen met relatief dure hypotheekvormen bij banken die een andere toezichthouder kennen dan De Nederlandsche Bank. Hoe krom en 'tweederangs' wil je het hebben...

Het lijkt alsof - althans voor studenten - de weg naar het BSN er nu gaat komen (per wanneer?) waarna het openen van een NL-bankrekening een vanzelfsprekende vervolgstap zou kunnen zijn. Wanneer Caribisch Nederland daarvoor de dollar moet verlaten onder een gelijktijdige adoptie van de euro, lijkt me dat in meer dan één opzicht een gunstige ontwikkeling.

Ten aanzien van deze notariële en bancaire dienstverlening geldt dus een onnodig grote afhankelijkheid van Sint Maarten (die voor het notariële deel wettelijk al is gecorrigeerd maar doordat het al jaren gaat zoals het gaat, blijven we doorgaan op de verkeerde weg). Deze ongewenste afhankelijkheid zie je ook in andere domeinen terug. Met name als het gaat om de bereikbaarheid en om de zorg op het eiland (ik kom op beide aspecten nog terug)

BEREIKBAARHEID

Als het gaat om de bereikbaarheid hebben we op Sint Eustatius in hoofdzaak Winair en sinds kort dus de ferry. Over die laatste kunnen we kort zijn. Wanneer u werkelijk cijfers gaat opvragen (die vast niet gemakkelijk boven water te krijgen zijn, want tja, dan wordt ook voor u zichtbaar wat iedereen op het eiland al ziet en weet: het zal u dan duidelijk worden dat hier een vervoersdienst is opgezet die meer dan verlieslatend is. Het is de Nederlandse subsidie die de buitenlandse Makana Ferry laat varen. Zodra die subsidie stopt, stopt ook Makana Ferry. Natuurlijk zou mij nu kunnen voorhouden dat dit een persoonlijke overtuiging is die niet nader is onderbouwd, en daar heeft u dan natuurlijk gelijk in. Over een jaar of twee spreken we elkaar vast wederom hierover. En dan zal ik deze niet nader onderbouwde voorspelling natuurlijk met liefde van stal halen.

En zo vergaat het Winair ook. Alleen met Nederlandse fondsen (leningen, leidend tot een schuld aan Nederland, die vast op een zeker moment zal worden kwijtgescholden zonder daar veel ruchtbaarheid aan te geven) kan Winair doorgaan met het leven op een te grote voet. Op de een of andere (en voor mij onverklaarbare) manier hecht Europees Nederland aan het voortbestaan van Winair met een dienstverlening die haar draagkracht (ver) te boven gaat. Waar geld kan worden verdiend (bijvoorbeeld met het vliegen naar St. Barths) staat Winair vooraan, maar een vervoersplicht tegen betaalbare tarieven voor Sint Eustatius wordt slechts minimaal ingevuld. Ik ken mensen die nu al weten over een maand of vier naar Europees Nederland te willen (bijvoorbeeld in het kader van familiebezoek) waarbij het boeken van KLM niet direct het probleem is maar het boeken van een Winair vlucht wel. Om de haverklap hoor ik van mensen die getroffen worden door annuleringen of verschuivingen in gereserveerde vluchten (naar Sint Maarten). Waarom hier niet EZ Air - in samenwerking met SXM Airways - een regelmatige dienstverlening kan of mag opzetten voor vluchten

tussen de drie BES-eilanden kan ik alleen maar verklaren door tegenwerking door de overheid van Europees Nederland. Ik heb hiervoor geen aanwijzingen, maar als na enig onderzoek zou blijken dat hier oneigenlijke geldstromen (steekpenningen) in het geding zijn, zou ik niet raar opkijken. En daarvoor lijkt mij dan het ministerie van I&W, samen met dat van BZK, natuurlijk verantwoordelijk.

Noot: Met enig tamtam heeft KLM een nieuwe bestemming in het Caribisch Gebied aangekondigd, te weten Trinidad. Dat deze tussenstop een einde heeft gemaakt aan de rechtstreekse verbinding tussen Sint Maarten en Amsterdam werd daar niet bij verteld, maar is natuurlijk wel een teruggang. Bonaire heeft nog wel een rechtstreeks verbinding met Amsterdam; reden te meer om de BES-eilanden onderling te verbinden!

ZORG

In een eerdere brief sprak ik van een Augiasstal die nodig eens moet worden uitgemest. Iedereen houdt hier de ander het hand boven het hoofd en de rol van het ministerie van VWS en ook die van ZVK lijkt me hier ook niet helemaal zuiver (in elk geval niet ten dienste komen aan de optimale invulling van zorg op het eiland). Het huidige ziekenhuis op het eiland is niet meer dan een slecht georganiseerde huisartsenpost en het lijkt me meer geluk dan wijsheid dat het tot op heden niet tot een ernstige COVID uitbraak is gekomen. Overigens is in de afgelopen dagen het aantal positieve gevallen snel opgelopen van "minder dan vijf" tot "meer dan honderd". Tegelijkertijd zijn de gerelateerde ziekenhuisopnamen nihil, dus het lijkt me allemaal redelijk beheerst. Ik zeg dit op eigen titel want van de overheid hoor je helemaal niets. De tweewekelijkse radio-uitzending of een periodieke townhall meeting: het zijn relieken van een achter ons gelegen verleden...

In dit kader is er ook een discussie over een dialyse faciliteit (in personele en materiële zin) op het eiland. Geluiden bereiken mij dat dit wel degelijk kosteneffectief zou zijn, maar op de een of andere manier komt dat geluid niet ongewijzigd in Den Haag terecht zodat het idee van het tegendeel blijft bestaan.

Het lijkt me dat ik niet veel nieuws zeg want meer dan eens is er een rapporteur op het eiland geweest die gedurende zijn of haar zonnige vakantie ongetwijfeld een rapport zal hebben afgescheiden waar in Europees Nederland vervolgens helemaal niets mee lijkt te worden gedaan.

Zelf heb ik al eens de onjuiste situatie voor wat betreft de zorgverzekering voor studenten die vanaf Caribisch Nederland in Europees Nederland gaan studeren, aan de orde gesteld. Geruisloos is op de website van het RCN inmiddels deze onjuiste informatie (met inschakeling van een verzekeringsmaatschappij ten behoeve van expats) weggenomen.

RESPECT VOOR CULTUUR EN SLAVERNIJVERLEDEN

Een team van wetenschappers heeft onderzoek gedaan naar de gang van zaken rond de opgravingen nabij het vliegveld nadat er uit de bevolking kritiek kwam op de 'geheimzinnige' gang van zaken. Het rapport was vernietigend voor wat betreft de handelswijze van de lokale overheid. Contracten die zo waren ingericht dat als dingen fout het altijd mogelijk was om naar een ander te wijzen en een communicatie of betrokkenheid van de lokale bevolking die zo goed als nihil was (terwijl internationale afspraken in het domein van de archeologie hieromtrent juist toonaangevende gedragsregels kennen). Met de aanbeveling om spoedig tot een respectvolle herbegraving te komen van de opgegraven

lichamen te komen wordt vooralsnog niet al te veel voortgang geboekt. Boze tongen beweren zelfs dat de lichamen zich niet meer op het eiland bevinden. En de lokale overheid hult zich in stilzwijgen...

INVESTERINGEN GAAN ALTIJD VOOR...

Dat de Eilandsraad in de praktijk eigenlijk nauwelijks wordt betrokken bij ontwikkelingen op het eiland is een zaak waar ik maar slecht aan kan wennen, maar die toch meer regel is dan uitzondering. Investeerders (althans de mannen met het grote geld) "doen" gewoon en hebben lak aan vergunningen, omgangsregels in verband met COVID en regelgeving van Stenapa en Rijkswaterstaat inzake de bescherming van de natuur. Dit alles wordt toegedekt door de autoriteiten en een en ander doet on-Nederlands aan (maar ja, wie kijkt er eigenlijk mee).

"GEBAKKEN LUCHT" (van KADUSHI en ZEMBLA)

Op uw agenda staat het punt "Gebakken lucht" van Kadushi dat handelt over Bonaire. Het gemak waarmee ook de Nederlandse overheid voorbijgaat aan klimaatvriendelijke en groene opties en voorrang verleent aan investeerders die nog volop in het fossiele domein hun (smerige) geld verdienen wordt hier door de Zembla-documentaire genadeloos aan de kaak gesteld.

De in de Zembla-documentaire geschetste omstandigheden zijn van Bonaire en hebben in letterlijke zin geen equivalent op Sint Eustatius. Echter, waar beide eilanden gelijke ervaringen hebben is dat door toedoen van Europees Nederland slechts een handvol elite profiteert van de ontwikkelingen en de gewone "eilander" helemaal nergens van profiteert en op geen enkele wijze voordeel heeft van het wonen op deze overigens paradijselijke eilanden. Een voorbeeld betreft de installatie van een groot zonnepark ten behoeve van energieopwekking op Statia, gefinancierd door Europees Nederland. Dit zou moeten leiden tot een verlaging van de maandelijkse energiekosten voor de bewoners. Maar niets is minder waar; het eigen vermogen van Stuco wordt erdoor gespekt en de bewoners hebben het nakijken (jaarverslagen van Stuco blijken - ook voor Eilandsraadsleden - onvindbaar). Bewoners betalen nog steeds veel voor de verbruikte energie. Dit zou komen omdat het tarief is gekoppeld aan de olieprijs in de wereld. Wat een onzin: het gaat hier om energie verkregen uit de zon!

Waarom dalen de energietarieven niet op basis van deze ontwikkelingen: een onbegrepen raadsel (tenzij je dus gelooft dat op de achtergrond fossiele krachten eigenlijk aan de touwtjes trekken). En dan is Bonaire nog gezegend met een visionair, communicatief en een voor de bewoners opkomend bestuur...

Afrondend wens ik u (en daarmee ook ons) een succesvol debat toe.

Met vriendelijke groet,

Ir. J.H.T. (Jan) Meijer MBA,
Bellevue Road 4, Upper Round Hill, Sint Eustatius, Caribisch Nederland.

*Cc: Voorzitter en leden van de Commissie KOREL van de Eerste Kamer
Nationale Ombudsman*